

Hvem skal eje fremtidens landbrug?

- investeringsrationaler i dansk landbrug

Egon Bjørnshave Noe SDU

Martin Hvarregaard Thorsøe AU

Introduktion til SUFISA projektet (1)

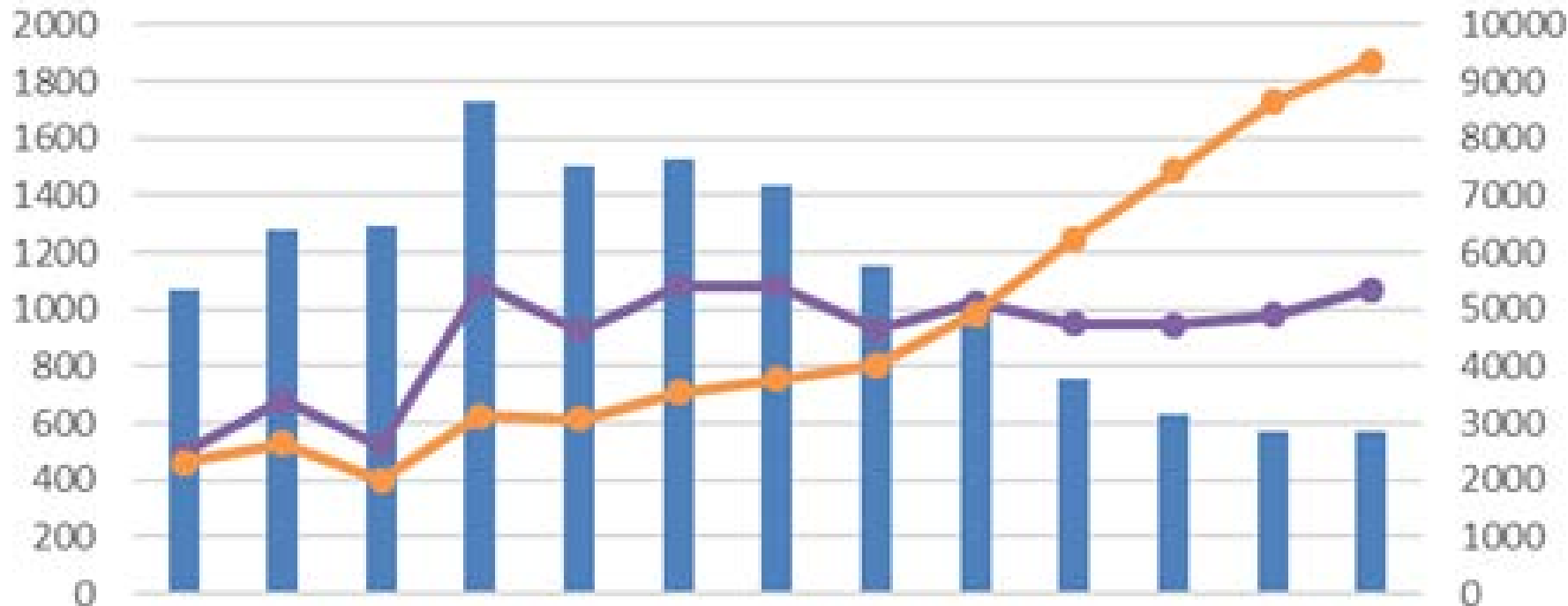
- **SUFISA projektet:** Projektsamarbejde mellem forskergrupper fra 12 EU lande
- **Formålet er at afdække:**
- Hvilke udfordringer og problemer oplever landbrugene i forhold til finansiering og afsætning, dvs. hvordan opleves de markeds-mæssige betingelser som landbrugerne er underlagt
- Hvilke strategier er der til at håndtere disse udfordringer
- Hvordan kan de markeds-mæssige betingelse udvikles til at understøtte en bæredygtig landbrugsproduktion og give vilkår som producenter kan leve under.

Selvejerbonden er død; hvem skal eje fremtidens Jordbrug?

- Den store fortælling om dansk landbrug bestående af selvejrbønder har sin rod i stavnsbåndets ophør i 1788 og de efterfølgende mange selvejerkøb af jorden.
- Det er en fortælling, der er stærkt underbygget af den store betydning landbruget har haft for dansk økonomi og ikke mindst for landdistrikterne.
- Den store fortælling om selvejerbonden slutter med liberalisering af landbrugsloven 1. januar 2015.

Antal køer,
1000

Produktion

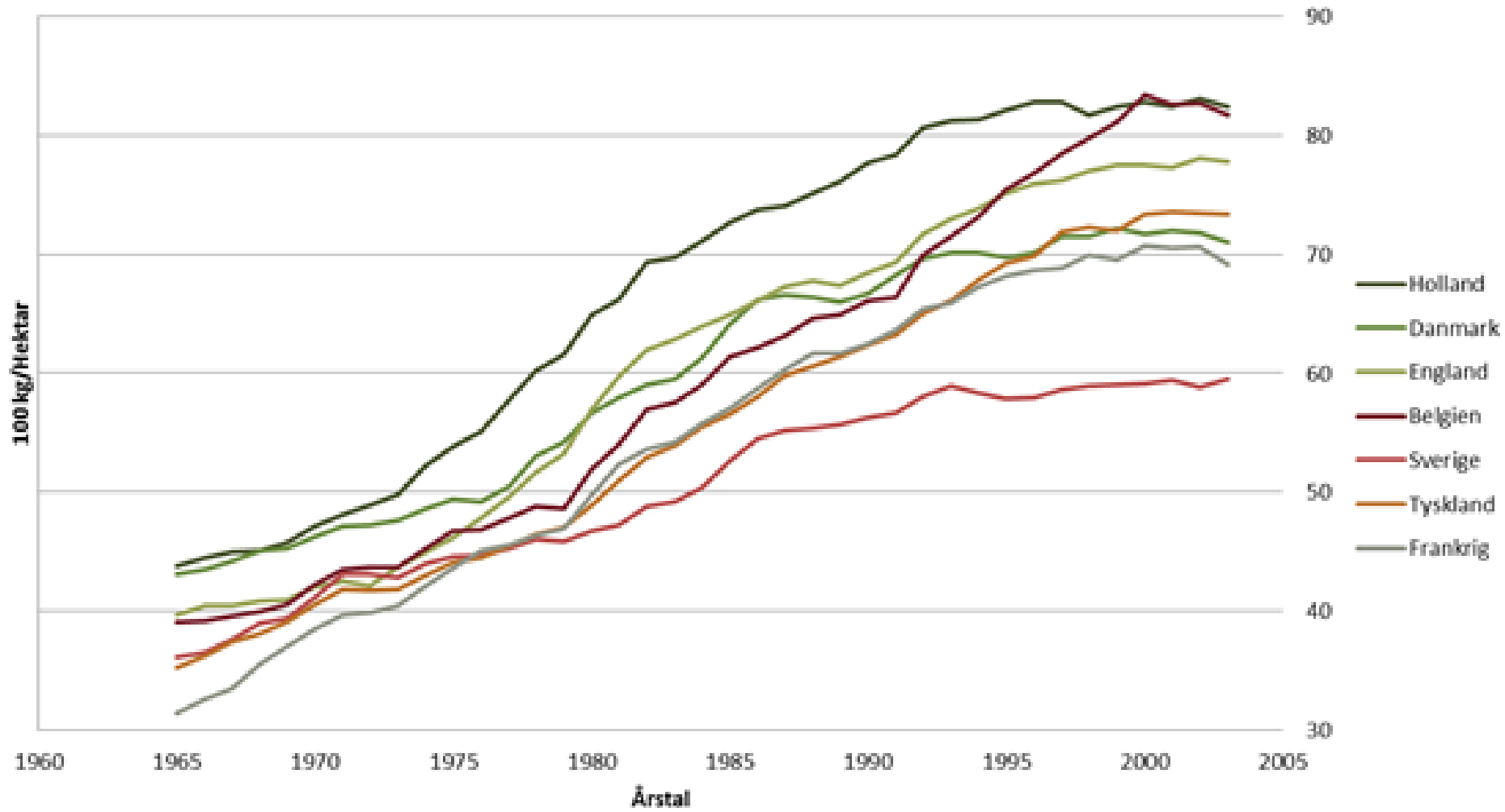

Malkekøer

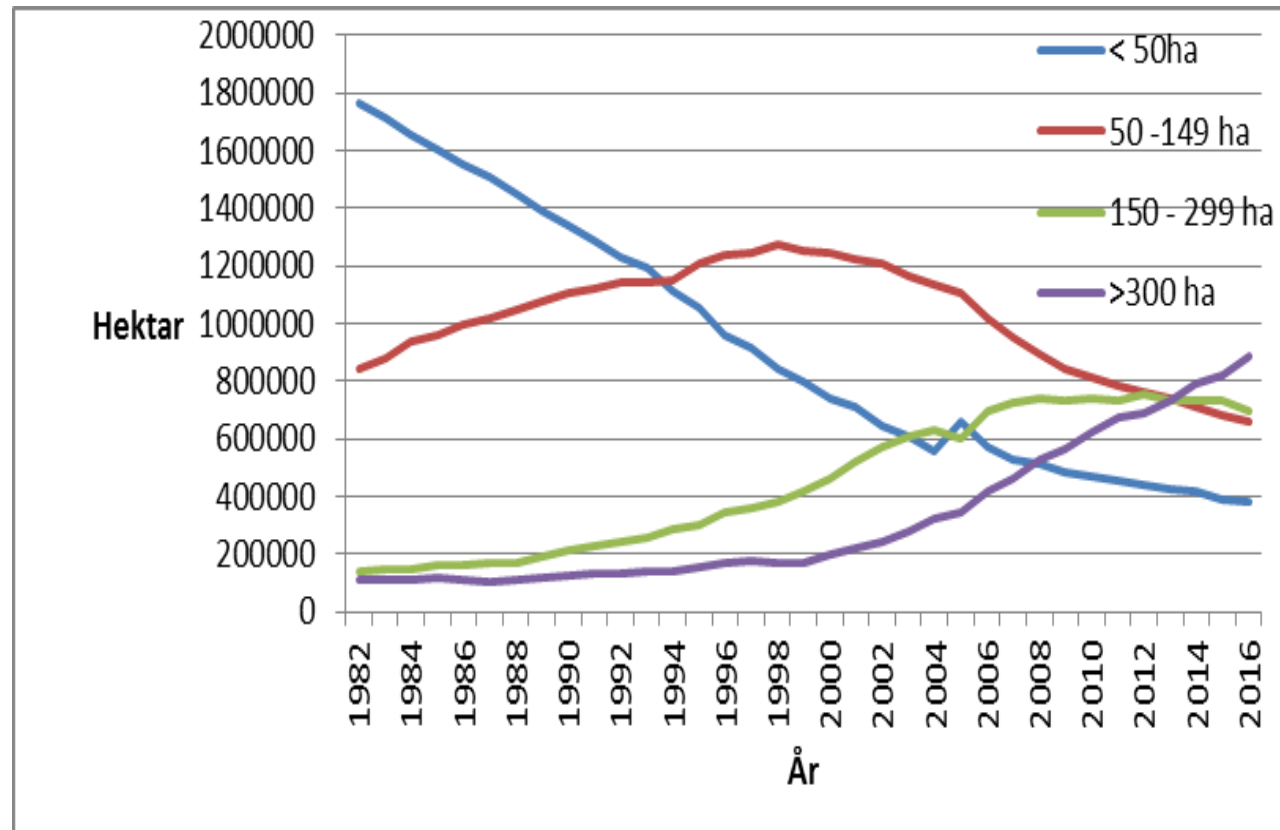
mælk - DK (mio kg)

mælk pr ko (kg)

Hvede udbytter

Strukturudvikling

Generationskifteudfordringer

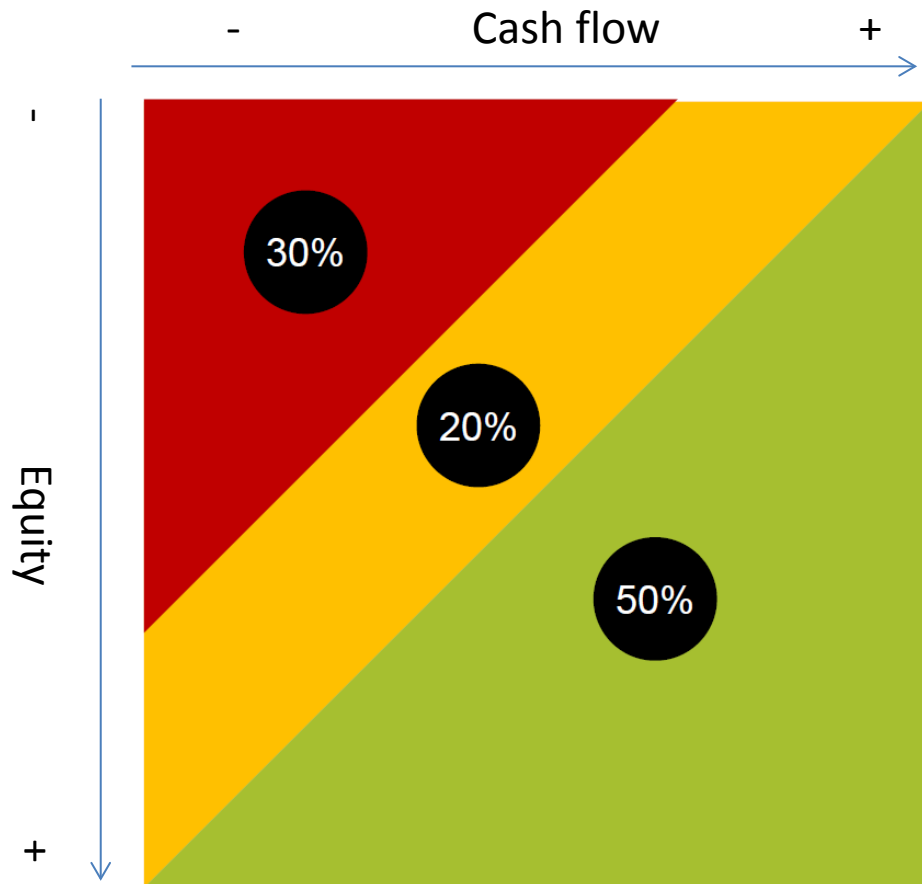
Bedrifter

Type: Samlet dyrket areal (ha) | Område: Hele landet | Tid:

Status for dansk landbrug (1)

- Dansk landbrug står overfor en række systemiske udfordringer, herunder:
  - Et volatilt råvaremarked
  - Investeringerne giver lange tidsbindinger
  - En betydelig del af erhvervets egenkapital er forsvundet
  - Mange banker har brændt fingrene på landbrugsaktiver
  - Strukturudviklingen har været stærk
  - Behov for generationsskifte
  - Usikkerhed omkring ny regulering

Status for dansk landbrug (2)

- Dansk landbrug gennemgår i øjeblikket en udvikling, der grundlæggende ændrer nogle af de centrale grundpiller for erhvervet
  - Selvejet er udfordret
  - Det er svært at tiltrække investeringer
- Der eksperimenteres i øjeblikket med en række forskelligartede finansierings alternativer som kan tegne en fremtid for erhvervet
- Spørgsmålet er derfor: Hvad er fremtiden for dansk landbrug og hvordan skal det finansieres?

Investeringsrationaler (1)

Blive i familien

Aktører	Familie
Hvordan ydes indflydelse	Kontrol og selvbestemmelse
Afkast	Penge, fortsat drift.
Kapital organisering	Fondseje,
Tidshorisont	Lang
Rationalitet	Fuld kontrol over driftsbeslutninger, hvis der forefindes tilstrækkelig egenkapital til, at dette kan gøres.

Investeringsrationaler (2)

- Fokus på forrentning

Aktører	1) Pensionskasser 2) Private 3) Investeringsfonde
Hvordan ydes indflydelse	Via bestyrelse, kontrakt, gårdråd el. primært
Afkast	Penge
Kapital organisering	Privateje, A/S
Tidshorisont	Kort/mellemlang/lang
Rationalitet	Interessere i jorden som spekulationsobjekt, der giver højere afkast end tilsvarende alternativer

Investeringsrationaler (3)

- Bestemte værdier

Aktører	Jordbrugsfonde Crowdfundere
Hvordan ydes indflydelse	Indirekte indflydelse på driftsbeslutninger gennem formål, værdier og udvælgelse af producent
Afkast	Penge, men også alternative kapitaler afhængig af fundatens eller investorernes formål
Kapitalorganisering	Fondseje, A/S
Tidshorisont	Lang
Rationalitet	Sikre stabiliteten for produktionsformer, der ikke nødvendigvis er rentable på markedsvilkår og sikre en realisering af andre samfundsværdier

Investeringsrationaler (4)

- Kontrol/sikkerhed

Aktører	1) Aktører i værdikæden 2) Selvejere der vil udvide
Hvordan ydes indflydelse	Direkte indflydelse på driftsbeslutninger
Afkast	Penge, men også mulighed for en direkte kontrol med aktiviteterne på bedriften der giver sikkerhed
Kapital organisering	A/S
Tidshorisont	Lang
Rationalitet	Behov for direkte kontrol over produktionsprocessen for at sikre sig bestemte kvaliteter eller opfyldelse af standarder inden for miljø, dyrevelfærd og fødevarekvalitet.

Konsekvenser for ”landmanden”

- Det er vanskeligt at forestille sig eksterne investorer, hvis ikke de kan afskedige virksomhedens ledelse, eksempelvis på grund af manglende performance, uenighed om strategi og vision for produktionen.
- Det betyder også, at landmanden ikke længere har den samme følelse af kontrol og selvbestemmelse over bedriften
- Udfordrer ideen om, at landmanden bor på sin gård, at ejerboligen er knyttet til bedriften.

Konsekvenser for udvikling

- De forskellige rationaler har forskellige konsekvenser for landbrugsvirksomhedens udvikling:
- Hvilken tidshorisont investeringerne skal ses i
- Hvor fokus er bulk-varer eller langsigtet udvikling af højeværdiprodukter.

Et Landdistriktsperspektiv

Jo mere ejerskabet afkobles det lokale, jo mindre må man forvente at lokale hensyn indgår i de overordnede beslutninger i forhold til jordens udnyttelse, det må især forventes at gælde for eksterne investorer med et mere kort spekulativt sigte.

Perspektiver

- Nye investeringsrationaler er på vej ind i landbrugserhvervet
- Behov for koordination med eksisterende aktører
- Landmanden får en ny rolle
- Både fordele og ulemper

Spørgsmål

- Derfor stiller disse grundlæggende forandringer af et vigtigt erhverv også et spørgsmål til samfundet om, hvilke udviklingsveje der skal understøttes og prioriteres i de rammebetingelser, der stilles op.
- Diskussionen er både kompliceret, men også vigtig for at sikre et fornuftigt samspil mellem finansieringsform og en økonomisk, økologisk og socialt bæredygtig udvikling af det danske landbrugserhverv.